

Г. О. АНДРОЩУК, канд. екон. наук, доц.

Л. І. РАБОТЯГОВА, пров. н. с.

ПАТЕНТНА СИСТЕМА ЄС: ЄДИНИЙ ПАТЕНТ І ПАТЕНТНИЙ СУД (Частина II)

Резюме. У статті розглянуто організаційні та економіко-правові аспекти створення спеціалізованого Єдиного патентного суду (ЄПС), наділеного виключною юрисдикцією щодо розгляду всіх справ про порушення та визнання недійсними класичних європейських патентів і єдиних патентів (унітарних патентів) в Єдиній патентній системі ЄС, функціонування якого регламентується Угодою про Єдиний патентний суд. Проаналізовано структурну побудову, компетенції, процедурні та фінансові положення, які визначають діяльність ЄПС, інституційні та процесуальні засоби протидії зловживанням патентними правами, зокрема патентними троями. Схарактеризовано діяльність ЄПС упродовж 2024 року. Хоча у фармацевтичному та біотехнологічному секторах справ менше, ті, що розглядаються, є частиною значних міжнародних суперечок. З огляду на рішення, прийняті ЄПС під час розгляду патентних суперечок у перший рік його роботи, вважається, що ЄПС уже зарекомендував себе як інститут, який приймає обґрунтовані чи переважно обґрунтовані рішення. Апеляційний суд ЄПС роз'яснив свою позицію щодо багатьох суттєвих питань матеріального права, які будуть прийняті під час розгляду спорів.

Ключові слова: єдиний патентний суд, патентні спори, недійсність патенту, класичний європейський патент, зловживання патентними правами, патентні тролі.

ВСТУП

Єдина патентна система ЄС була введена в дію 1 червня 1923 р. внаслідок застосування так званого режиму посиленої співпраці — процедури, за якої щонайменше дев'ятьом державам — членам ЄС дозволено запровадити розширену інтеграцію або співпрацю в певній сфері в межах ЄС, якщо стало зрозуміло, що ЄС як ціле не може досягти цілей такої співпраці протягом розумного періоду. На сьогодні в посиленій співпраці у сфері створення єдиної патентної охорони беруть участь усі держави — члени ЄС, окрім Хорватії та Іспанії.

Створення Єдиної патентної системи ЄС нерозривно пов'язано з запровадженням Єдиного патентного суду (ЄПС) відповідно до Угоди про ЄПС [1], яка набрала чинності після виконання двох вимог:

1) передання на зберігання 13 ратифікаційних грамот держав — членів ЄС, які беруть участь у посиленій співпраці у сфері створення єдиної патентної охорони (держави — члени, які беруть участь), включаючи Німеччину, Францію та Італію, у яких у 2012 р. діяла найбільша кількість європейських патентів, виданих відповідно до положень Європейської патентної конвенції (класичних європейських патентів);

2) набуття чинності у 2014 р. поправок до Регламенту (ЄС) № 1215/2012 Європейського

парламенту та Ради від 12 грудня 2012 р. про юрисдикцію, визнання та виконання судових рішень у цивільних і комерційних справах (Регламент Брюсселя I) [2] щодо його зв'язку з Угодою про ЄПС. Нині Регламент Брюсселя I включає юрисдикцію ЄПС як суду, спільного для держав — членів ЄС, які ратифікували Угоду про ЄПС.

Варто зазначити, що лише 17 держав із 25 держав — членів ЄС, які беруть участь у посиленій співпраці у сфері створення єдиної патентної охорони, вже ратифікували Угоду про ЄПС і застосовують європейський патент з єдиною дією (далі — єдиний патент) та виконують ухвали і рішення ЄПС. Такими державами є Австрія, Бельгія, Болгарія, Данія, Естонія, Італія, Латвія, Литва, Люксембург, Мальта, Нідерланди, Німеччина, Португалія, Словенія, Фінляндія, Франція, Швеція [3]. Однак Угода про ЄПС може бути ратифікована в будь-який час державою — членом ЄС, яка бере участь.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

До цього часу не існувало єдиного суду на території ЄС для розгляду спорів про порушення патентних прав та анулювання класичного європейського патенту, який діяв би як національний у державах — учасницях Європейської патентної конвенції (ЄПК). Так, відповідно до

ст. 64 (3) ЄПК 2000, володільцю класичного європейського патенту доводиться відстоювати свої права про порушення патентних прав окремо в кожній державі – члені ЄС. Причому спори щодо дійсності патенту належать до виключної юрисдикції держави – члена ЄС, у якій видає патент, тобто володільцю патенту необхідно брати участь у паралельних судових розглядах, що пов'язано зі значними витратами і можливістю отримати різні судові рішення. Отже, в ЄС система вирішення патентно-правових спорів стосовно класичних європейських патентів була фрагментарною.

Необхідність впровадження вдосконалених механізмів захисту патентних прав усвідомлювалася всіма учасниками суспільних відносин, пов'язаних із цією сферою, тому разом із запровадженням єдиної патентної системи ЄС був створений ЄПС зі спеціалізованою юрисдикцією щодо патентних спорів, який почав працювати в 2024 році.

На думку фахівців наявність ЄСП в ЄС, наділеного виключною юрисдикцією щодо розгляду всіх справ про порушення та визнання недійсними класичних європейських патентів і єдиних патентів (унітарних патентів), у складі якого працюють судді з технічною кваліфікацією, дасть змогу створити інтегровану систему вирішення патентно-правових спорів, уникнути паралельних судових розглядів відповідно до національних юрисдикцій, сприятиме однаковості прийняття судових рішень, скоротити витрати і пришвидшити ухвалення рішень щодо дійсності або порушення патентів, стимулюючи інновації в Європі.

З огляду на те, що під час двосторонньої зустрічі представників України і Європейської комісії під час скринінгу відповідності українського законодавства праву ЄС за розділом 7 “Право інтелектуальної власності”, який є невіддільною частиною переговорного процесу щодо вступу України до ЄС, окрема увага була приділена розв'язанню нагальних проблем організаційного і процесуального характеру, що стосуються Вищого суду з питань інтелектуальної власності, аналіз європейського досвіду створення ЄПС є необхідним і актуальним.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблеми охорони та захисту інтелектуальної власності в ЄС, діяльності судів у вирішенні патентно-правових спорів досліджували у своїх наукових працях зарубіжні (Дж. Піла, Д. Рунге, Х. Ульріх) та вітчизняні вчені (Г. О. Андрощук, М. К. Галянтич, А. І. Данилюк, Ю. М. Капіца, В. О. Потехіна, М. Ю. Потоцький, Л. І. Рабо-

тягова, Л. І. Федулова та ін.). Однак питання організації діяльності та функціонування новоствореного ЄПС вивчені недостатньо.

Метою статті є аналіз організаційно-юридичних аспектів створення і функціонування спеціалізованого патентного суду ЄС, наділеного виключною юрисдикцією розглядати патентно-правові спори щодо класичних європейських патентів і єдиних патентів ЄС (унітарних патентів), процедурних положень, що визначають його діяльність, правових засобів протидії зловживанню патентними правами, передбачених Угодою про ЄПС.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Угода про ЄПС містить преамбулу, 89 статей і поділена на п'ять частин: частина I “Загальні і інституційні положення”; частина II “Фінансові положення”; частина III “Організаційні та процедурні положення”; частина IV “Перехідні положення”; частина V “Заключні положення”. Крім того, Угода про ЄПС має два додатки: додаток 1 “Статут ЄПС”, у якому викладено деталі структурної побудови та особливості функціонування ЄПС; додаток II “Розподіл справ у межах центрального відділення”.

У ст. 24 Угоди про ЄПС зазначено, що права база ЄПС побудована на положеннях права Європейського Союзу, яке застосовується у всій його повноті та є для ЄПС пріоритетним, права міжнародних договорів і національного права. Джерелами права ЄС є: Договір про функціонування Європейського Союзу; Регламент 1215/2012 про юрисдикцію, визнання та виконання судових рішень з цивільних та комерційних питань (Брюссель I); Директива 2004/48/ЄС Європейського парламенту і Ради від 29 квітня 2004 р. про захист прав інтелектуальної власності; Директива 98/44/ЄС Європейського парламенту і Ради від 6 липня 1998 р. про правову охорону біотехнологічних винаходів.

До джерел права, якими повинен керуватися ЄПС, також належать: сама Угода про ЄПС, яка регулює створення ЄПС, його юрисдикцію, компетенцію, структуру, управління та процедури; Статут ЄПС, викладений у Додатку 1 до Угоди, який містить деталі організації та функціонування суду; Регламент 1257/2012 ЄС Європейського Парламенту і Ради від 17 грудня 2012 р. про впровадження посиленої співпраці у сфері створення єдиної патентної охорони (далі — Регламент ЄС № 1257/2012), який є головним керівним актом для єдиного патенту; Регламент ЄС № 1260/2012 Європейського Парламенту і Ради від 17 грудня 2012 р. про впровадження посиленої співпраці у сфері створення єдиної патентної охорони щодо застосовних механізмів

перекладу (далі — Регламент ЄС № 1260/2012, який регулює мови в рамках єдиної системи патентної охорони).

Окрім того, свої рішення ЄПС ґрунтує на положеннях ЄПК, інших міжнародних угод, які застосовуються до патентів та є обов'язковими для всіх договірних держав – членів ЄС (зокрема Паризької конвенції з охорони промислової власності, Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності), а також національних джерел права.

ЄПС співпрацює з Європейським судом справедливості (СЈЕU) для забезпечення вірного застосування права ЄС та його однакового тлумачення і має зобов'язання — вимагати попередніх рішень відповідно до ст. 267 Договору про функціонування Європейського Союзу. Причому рішення СЈЕU є обов'язковими для ЄПС.

Структурна побудова суду. ЄПС складається з Суду першої інстанції, Апеляційного суду і Секретаріату і має децентралізовану систему побудови.

Суд першої інстанції охоплює центральне відділення, а також місцеві та регіональні відділення. Наразі центральне відділення знаходиться в Парижі, а його підрозділи — у Лондоні та Мюнхені. Місцеві відділення розташовані в Австрії (Відень), Бельгії (Брюссель), Данії (Копенгаген), Італії (Мілан), Нідерландах (Гаага), Німеччині (Дюссельдорф, Гамбург, Мангейм, Мюнхен), Словенії (Любляна), Португалії (Лісабон), Фінляндії (Гельсінкі) та Франції (Париж), регіональне північно-балтійське відділення — у Швеції (Стокгольм) [4].

У ст. 8 Угоди про ЄПС визначено склад колегій Суду першої інстанції. Так, колегія місцевого та регіонального відділу буде складатися з трьох суддів із юридичною кваліфікацією. Четвертий суддя з технічною кваліфікацією призначається до складу колегії (на запит однієї зі сторін або в разі розгляду зустрічного позову про недійсність патенту).

Відповідно до ст. 9 Угоди про ЄПС, Апеляційний суд розташований в Люксембурзі і приймає рішення щодо апеляцій на рішення Суду першої інстанції. Будь-яка колегія Апеляційного суду засідає в багатонаціональному складі з п'яти суддів: трьох суддів із юридичною кваліфікацією, які є громадянами різних договірних держав-членів, і двох суддів із технічною кваліфікацією, які мають кваліфікацію та досвід у відповідній галузі техніки.

Оскарження рішення Суду першої інстанції може бути подано до Апеляційного суду ЄПС будь-якою стороною, яка повністю або частково зазнала невдачі у своєму позові. Апеляція може бути заснована на питаннях права та справи за

фактом. У виняткових випадках — у разі фундаментального процесуального недоліку або в разі виявлення вирішального та невідомого факту на підставі діяння, яке згодом було визнано кримінальним злочином, — Апеляційний суд може ухвалити ЄПС скасувати своє остаточне рішення та знову відкрити провадження для нового судового розгляду та прийняття рішення.

Секретаріат ЄПС знаходиться в Апеляційному суді в Люксембурзі та має допоміжні підрозділи в кожному Суді першої інстанції [5]. Він виконує адміністративні та процесуальні завдання для ЄПС та очолюється секретарем, головними завданнями якого є: організація судового провадження та ведення реєстру всіх справ, які розглядаються ЄПС; відання списків суддів і представників; публікування рішень ЄПС; підтримка ІТ-системи ЄПС; публікація щорічних статистичних даних, офіційних повідомлень та іншої інформації, яка стосується ЄПС. Передбачається, що в офіційній діяльності ЄПС будуть широко застосовуватись електронні форми взаємодії, зокрема під час подання відгуків сторін, повідомлення доказів, а також відеоконференції.

Для ефективної діяльності ЄПС у його складі створено Адміністративний комітет, Бюджетний комітет і Консультативний комітет. Адміністративний комітет призначає суддів і приймає правила та положення ЄПС, тобто формує нормативно-правову базу ЄПС. Для забезпечення ефективного функціонування ЄПС було прийнято Регламент ЄПС [6], Таблицю судових зборів [7], Протокол про привілеї та імунітети ЄПС [8], призначено 85 суддів (34 судді з юридичною кваліфікацією та 51 суддя з технічною кваліфікацією) [9].

Бюджетний комітет ухвалює бюджет ЄПС і затверджує річний звіт ЄПС [10]. Головними завданнями Консультативного комітету є: допомога Адміністративному комітету в підготовці призначення суддів до ЄПС; опрацювання експертних висновків, підготовлених патентними суддями та спеціалістами-практиками у сфері патентного права від договірних держав-членів [11].

Для сприяння мировому врегулюванню спорів, пов'язаних із класичними європейськими патентами та єдиними патентами відповідно до ст. 35 Угоди про ЄПС, створено спеціалізований Центр патентного посередництва та арбітражу з представництвом у Любляні (Словенія) і Лісабоні (Португалія) [12].

З метою підвищення компетенції суддів у сфері патентних спорів засновано Центр підготовки суддів у Будапешті (Угорщина). Окрім того, Центр буде організовувати курси,

конференції, семінари, практикуми та симпозиуми, співпрацювати з міжнародними організаціями та навчальними закладами у сфері інтелектуальної власності, що сприятиме поширенню знань щодо практичної діяльності ЄПС [13].

Компетенція суду. Сферу дії Угоди про ЄПС окреслено в ст. 3. Угода застосовується до: будь-якого єдиного патенту; свідоцтва додаткової охорони (СДО), що видається на підставі Регламенту ЄС № 469/2009 щодо свідоцтв додаткової охорони для лікарських засобів (кодифікована версія) або Регламенту ЄС № 1610/96 щодо свідоцтв додаткової охорони для засобів захисту рослин для продукту, що охороняється патентом; будь-якого класичного європейського патенту, який не припинив свою дію на дату набрання чинності цією Угодою або який був виданий після цієї дати; будь-якої заявки на класичний європейський патент, що знаходиться на розгляді в Європейському патентному відомстві (ЄПВ) на дату набрання чинності цією Угодою, або яка була подана після цієї дати.

Водночас ЄПС не матиме жодних повноважень щодо національних патентів, тобто національні суди договірних держав мають право розглядати позови щодо патентів і СДО, які не належать до виключної компетенції ЄПС. Держави – члени ЄС, які вирішили не брати участь у посиленій співпраці у сфері створення єдиної патентної охорони, можуть брати участь в Угоді про ЄПС щодо класичних європейських патентів, які були валідовані на їхній території.

Однак після дати набрання чинності Угодою про ЄПС компетенція ЄПС підлягає виняткам щодо класичних європейських патентів протягом перехідного періоду тривалістю сім років, який може бути продовжений ще на сім років. Так позов про порушення чи анулювання класичного європейського патенту або позов про порушення чи визнання недійсним СДО, виданого на продукт, який охороняється класичним європейським патентом, може, як і раніше, розглядатися в національних судах чи інших компетентних національних органах (ст. 83 (1) Угоди про ЄПС).

Таким чином, володільці або заявники на отримання класичного європейського патенту, виданого або заявленого до закінчення цього перехідного періоду, можуть відмовитися від компетенції ЄПС щодо свого патенту чи заявки, повідомивши Секретаріат ЄПС, якщо лише позовну заяву ще не було передано до ЄПС. Вони також можуть відкликати свою відмову у будь-який час, якщо позов ще не було подано до національного суду. Для єдиних патентів можливість відмовитися від виключної юрисдикції ЄПС не передбачена.

Докладні положення щодо компетенції відділів Суду першої інстанції викладено в ст. 33 Угоди про ЄПС. Так, у місцевих або регіональних відділах справи про порушення патентів будуть розглядатися за місцем вчинення порушення чи місцем проживання або основним місцем діяльності відповідача. Якщо відповідач не має місця проживання чи основного місця діяльності в договірних державах-членах, позов може бути поданий до місцевого/регіонального відділу за місцем скоєння порушення або до центрального відділу.

Якщо зацікавлена договірною держава-член не має місцевого відділу та не бере участі в регіональному відділі, то позови подаються до центрального відділу. Причому справи, передані на розгляд до центрального відділу, розподіляються відповідно до розділів Міжнародної патентної класифікації згідно з Додатком II до Угоди про ЄПС. Зокрема в Парижі будуть розглядатися справи, що стосуються Розділу В “Виконання операцій, транспортування”, Розділу D “Текстиль, папір”, Розділу E “Будівництво, гірнична справа”, Розділу G “Фізика”, Розділу H “Електрика”, а в Мюнхені — Розділу F “Машинобудування, освітлювання, опалювання, зброя, підривні роботи”.

Варто зазначити таке: якщо позов перебуває на розгляді в палаті Суду першої інстанції, то будь-який позов між тими самими сторонами щодо того самого патенту не може бути поданим до будь-якого іншого відділу.

Центральний відділ розглядає справи, відповідачем у яких є представник держави, що не входить до ЄС. Позови про визнання недійсним патенту або СДО, непорушення патенту або СДО мають бути подані до центрального відділу, якщо позов про порушення між тими ж сторонами, що належать до одного і того ж патенту, не був поданий до місцевого або регіонального відділу. Позови щодо рішень ЄПВ під час виконання адміністративних завдань, пов’язаних з отриманням і використанням єдиного патенту, зазначених у ст. 9 Регламенту ЄС 1257/2012 завжди розглядаються в центральному відділі.

Що стосується розгляду позову про порушення патенту і зустрічного позову про визнання його недійсним, то відповідно до ст. 33 Угоди про ЄПС можливим є наступне. Якщо позов про порушення патенту і позов про його недійсність ініціюється в центральному відділі ЄПС, то ці позови будуть розглядатися разом. Якщо позов про порушення патенту і зустрічний позов про недійсність патенту подається до відповідного місцевого чи регіонального відділу, то передбачено різні сценарії:

- зацікавлений місцевий або регіональний відділ може ухвалити рішення про спільний

розгляд цих позовів (у цьому випадку він має запросити призначення технічно кваліфікованого судді з кваліфікацією та досвідом у відповідній галузі технологій);

- або він може прийняти рішення про передачу зустрічного позову про недійсність патенту для прийняття рішення до центрального відділу і, залежно від обставин справи, або призупинити, або продовжити розгляд справи про порушення патенту. Правило 37.4 Регламенту ЄПС містить додаткові вказівки для місцевого чи регіонального відділу щодо критеріїв, які потрібно враховувати під час ухвалення рішення про зупинення або продовження розгляду справи про порушення патенту;
- або ж, за згодою сторін, відповідний місцевий або регіональний відділ може ухвалити рішення про передачу позову про порушення патенту і зустрічного позову про недійсність патенту до центрального відділу, де вони будуть розглянуті разом.

Щоразу, коли дійсність патенту заперечується в ході розгляду в ЄСП позову про недійсність патенту чи зустрічного позову про недійсність патенту володілець патенту може подати клопотання про внесення змін до патенту. ЄПС може визнати недійсним класичний європейський патент або єдиний патент повністю або частково лише на підставах, перелічених у ст. 138 (1) та 139 (2) ЄПК. Якщо підстави для визнання патенту недійсним можуть бути враховані лише частково, то обсяг правової охорони патенту буде обмежений за рахунок внесення відповідних змін до формули винаходу і патент буде визнано частково недійсним.

Якщо недійсність патенту розглядається паралельно в ЄПС і в ЄПВ, то ЄСП має право на свій розсуд або призупинити свій розгляд, або продовжити розгляд справи. Зокрема ЄСП може призупинити розгляд, якщо від ЄПВ може очікуватися швидке рішення. Він також може вимагати від ЄПВ прискорення розгляду патенту відповідно до процедур ЄПВ. У будь-якому разі, якщо позов було подано до ЄПС, то сторона повинна буде інформувати ЄПС про будь-які процедури заперечення, обмеження або відкликання, які очікують на розгляд у ЄПВ.

Процедурні положення, що визначають діяльність суду. Відповідно до ст. 47 Угоди про ЄПС, подавати позови до суду має право:

- патентоволоділець;
- власник виключної ліцензії, за винятком випадків, коли ліцензійною угодою передбачено інше. При цьому володілець патенту повинен бути попередньо попередженим.

Патентоволоділець має право приєднатися до будь-якого позову, поданого ліцензіатом;

- будь-яка інша фізична чи юридична особа або будь-який орган, уповноважений подавати позови відповідно до свого національного законодавства, якого стосується патент;
- будь-яка фізична чи юридична особа або будь-який орган, уповноважений порушувати справу відповідно до його національного законодавства і на яку поширюється рішення ЄПВ при виконанні завдань, зазначених у ст. 9 Регламенту ЄС № 1257/2012.

Власник невиключної ліцензії не має права подавати позови до ЄПС, якщо лише патентоволоділець не отримав попереднього повідомлення, та тією мірою, у якій це прямо дозволено ліцензійною угодою [14].

Представництво в ЄПС є обов'язковим. Сторони мають бути представлені або адвокатами, уповноваженими вести справи в суді договірної держави-члена, або європейськими патентними повіреними, які мають право представляти сторони в ЄПВ з відповідною кваліфікацією в судових розглядах стосовно патентів і отримали Сертифікат європейського патентного судочинства відповідно до "Правил європейського патентного судочинства щодо сертифіката та інших відповідних кваліфікацій", розроблених Адміністративним комітетом ЄПС.

Окрім того, Сертифікат може бути видано університетами та іншими некомерційними освітніми установами вищої або професійної освіти, створеними в державі – члені ЄС, у яких акредитований курс з європейського патентного судочинства згідно із зазначеними Правилами, а також Центром підготовки суддів у Будапешті [15].

Процесуальна частина Угоди про ЄПС поєднує принципи континентально-європейського і загального права. ЄПС може накладати такі заходи, процедури та засоби правового захисту, які викладені в Угоді про ЄПС, а також може зумовлювати свої постанови умовами відповідно до Регламенту ЄПС. Так, Угодою про ЄПС і Регламентом ЄПС передбачено такі судові інструменти: представлення документів, дослідження обставин справи, проведення експериментів, обмежений перехресний допит, судові накази, врахування думки експертів тощо.

Тягар доказування фактів лежить на стороні, що покладається на ці факти. Однак ст. 55 Угоди про ЄПС передбачена можливість перекидання тягара доказування. Так, якщо предметом патенту є процес отримання нового продукту, ідентичний продукт, вироблений без згоди патентоволоділця, за відсутності доказу

протилежного, вважається отриманим запатентованим способом.

Цей принцип також застосовується, якщо існує значна ймовірність того, що ідентичний продукт був виготовлений за допомогою запатентованого процесу, і володільць патенту, попри розумні зусилля, не зміг визначити процес, фактично використаний для виготовлення такого ідентичного продукту. Варто зазначити, що в разі пред'явлення доказів протилежного, ЄПС враховуються законні інтереси відповідача в захисті його виробничої та комерційної таємниці.

Для захисту комерційної таємниці, особистих даних чи іншої конфіденційної інформації сторони в судовому розгляді, захисту третьої сторони або з метою запобігання зловживанню доказами ЄПС може розпорядитися про обмеження збору та використання доказів у ході судового розгляду, про заборону, або щоб доступ до таких доказів був обмежений певними особами.

ЄПС може будь-коли призначити судових експертів для проведення експертизи з конкретних аспектів справи, що не перешкоджає сторонам подати свій експертний висновок. Із цією метою складається орієнтовний список експертів, який зберігається в Секретаріаті. ЄПС надає такому експерту всю інформацію, що є необхідною для підготовки експертного висновку, який повинен бути доступний сторонам із можливістю коментувати його.

Міжнародна юрисдикція Суду встановлюється відповідно до Регламенту ЄС № 1215/2012 або, у відповідних випадках, на основі Конвенції про юрисдикцію, визнання та виконання рішень у цивільних і комерційних справах (Конвенція Лугано) [16].

Процесуальні положення Угоди про ЄПС гармонізовано з положеннями Директиви 2004/48/ЄС Європейського парламенту і Ради від 29 квітня 2004 р. про захист прав інтелектуальної власності [17], які стосуються доказового права, забезпечувальних заходів, а також матеріально-правових санкцій у випадках порушення прав інтелектуальної власності. Положення Угоди про ЄПС надають широкі повноваження ЄПС щодо видання наказів і застосування заходів, процедур та засобів правового захисту. Наприклад, ЄПС може:

- приписати тимчасові заходи щодо збереження доказів;
- замовити огляд приміщень;
- наказати стороні надати докази;
- призначити судових експертів;
- наказати стороні не виводити з-під її юрисдикції активи або не мати справу з будь-

якими активами (накази про заморожування);

- вживати тимчасових і захисних заходів проти передбачуваного порушника, включаючи конфіскацію та доставку продуктів, які підозрюються в порушенні патенту.

ЄСП має повноваження щодо присудження відшкодування збитків. Так, якщо встановлено, що патент було порушено, то ЄСП може:

- виносити постійні судові заборони, що спрямовані на заборону продовження порушення;
- замовити такі коригувальні заходи, як відкликання контрафактних товарів із каналів збуту або замовити їхнє знищення;
- наказати порушнику повідомити таку інформацію, як походження та канали розповсюдження продукції, обсяги виробництва та особу будь-якої третьої особи, яка бере участь у виробництві чи розповсюдженні продукції, яка порушує патент.

Окрім того, ЄПС може також присудити постраждалій стороні відшкодування збитків, які відповідають шкоді, фактично заподіяній унаслідок порушення патентних прав. Однак відшкодування збитків не повинно мати карального характеру.

Судові збори. Щоб збалансувати потребу суду бути самоокупним і забезпечити справедливий доступ до правосуддя було розроблено Таблицю судових зборів [7; 18], яка охоплює фіксовані збори та додатковий збір, заснований на вартості справи для визначених дій. Збір, заснований на вартості, застосовується, якщо вартість справи перевищує встановлену межу в 500 000 євро та збільшується разом із вартістю дії, і попередньо ґрунтується на оціночній вартості справи, зазначеної позивачем у позовній заяві. Однак остаточне рішення встановлюється судом. Оціночна вартість справи має відображати об'єктивний інтерес, який переслідував позивач на момент подання позову.

Діями, за які може стягуватися додатковий збір, заснований на вартості справи, є: позов про порушення; зустрічний позов про порушення; позов про визнання відсутності порушення; позов про компенсацію за ліцензію на право; заява про визначення збитків.

Зниження судового збору на 40 % передбачено для малих підприємств і мікропідприємств. Окрім того, будуть відшкодовуватися фіксовані збори та збори, засновані на вартості в розмірі до 60 % у випадках дострокового врегулювання позову сторонами, відкликання позову чи залучення одноосібного судді. Якщо сума судового збору, що підлягає сплаті, загрожує економічному існуванню сторони, яка не є фізичною осо-

бою, і вона надала достатньо доступні та правдоподібні докази на підтвердження того, що сума судового збору загрожує її економічному існуванню, ЄПС може на вимогу цієї сторони, повністю або частково відшкодувати фіксований збір і збір, заснований на вартості.

Існує ковзна шкала відшкодуваних витрат залежно від вартості позову, завдяки якій сума може бути підвищена в складних випадках або знижена, якщо вона загрозуватиме економічній життєздатності сторони. Така гнучкість робить ЄПС привабливим для розгляду як для великих, так і для дрібних суперечок.

Мовою провадження у будь-якому місцевому або регіональному відділі Суду першої інстанції є офіційна мова ЄС, яка є офіційною мовою чи однією з офіційних мов держави, у якій знаходиться відповідний відділ, або офіційна мова (мови), яка(-і) визначена(-і) державами, які входять до регіонального відділу.

Створення ЄПС дає змогу забезпечити найкращі умови для всіх сторін, які беруть участь у патентних спорах у ЄС, а саме: для володільців патентів — здійснення прийнятих рішень, судових заборон і відшкодування збитків у всіх державах, що беруть участь; для третіх осіб і громадськості — централізоване визнання патентів недійсними, що може бути здійснено у будь-який час протягом усього терміну дії патенту, незалежно від процедури заперечення, яка проводиться у ЄПВ.

Однак критики запровадження ЄПС стурбовані тим, що можливість отримання судової заборони в масштабах усього ЄС до розгляду питання про дійсність патенту, а також можливість припинити дію патенту за допомогою єдиної процедури на території одночасно всіх 17 держав – членів ЄС може призвести до зловживання патентними правами, особливо щодо МСП, які стикаються з неправомірними позовами чи загрозою судового розгляду від патентоволодільців.

Зловживання патентними правами зазвичай стосується ситуацій, коли володільці патентів прагнуть забезпечити правову охорону патентам, які можливо є недійсними, або розширити фактичний обсяг охорони, що надається патентом, щоб послабити становище конкурента на ринку.

Окрім того, оскільки в умовах широкого використання інформаційних і комунікаційних технологій дедалі більше продуктів складаються з комбінацій різних елементів, кожен з яких може охоронятися одним або декількома патентами, то ризики порушення патентних прав на один елемент постійно зростають. Це дозволяє володільцю патенту на порівняно незначний

елемент надмірно перешкоджати виробництву високотехнологічного продукту, який може застосовуватися в різних галузях техніки, роблячи продукт постійним предметом патентних спорів.

Зловживання патентними правами знижують правову визначеність щодо комерціалізації продуктів, призводять до збільшення трансакційних витрат, затримують вихід на ринок і можуть бути особливо шкідливими для МСП. Це значно ускладнює ефективне використання патентів у межах єдиного ринку Європейського Союзу, що характеризується вільним переміщенням товарів і послуг.

Зловживати патентними правами можуть будь-які патентоволодільці. Однак найчастіше цю стратегію використовують непрактикуючі особи (англ. *NPE – non-practicing entity*) або, як їх називають, патентні тролі, оскільки їхньою головною діяльністю є не виробництво продукції, а захист патентів. Патентні тролі — це юридичні особи, які розробляють або купують патенти з наміром загрозувати іншим компаніям або подавати позови про порушення патентних прав із метою отримання фінансової компенсації.

Зазвичай надсилається лист, у якому МСП звинувачується в порушенні одного або декількох патентів. Згодом МСП пропонується, наприклад, три варіанти: припинити використання технології, яка, як стверджується, порушує патент, та перейти на альтернативну технологію; виплатити роялті або почати судовий розгляд. У більшості випадків високі витрати та невизначеність патентних спорів, які в ЄС можуть поширюватись на декілька країн одночасно, або перехід на альтернативні технології змушують МСП виплачувати роялті [19].

Діяльність патентних тролів слід визнавати як зловживання правом, оскільки вона не відповідає цілям патентного права та його принципам, порушує як суспільний інтерес, так і інтерес МСП — передбачуваного порушника, який використовує запатентовану технологію. Отже, вкрай важливо забезпечити інноваційні компанії, особливо МСП, які стикаються з неправомірними позовами чи погрозами судового розгляду відповідними правовими інструментами.

З огляду на вищевикладене, необхідно розглянути спеціальні правові засоби (гарантії) Угоди про ЄПС, які можуть перешкоджати діяльності тролів під час розгляду судових спорів у ЄПС. До процесуальних гарантій належать такі: припис, згідно з яким сторона, що прогнала, сплачує судові витрати; обмеження на об'єднання декількох відповідачів; дискреційні судові заборони; обмеження засобів доказування; "правило пропорційності та справедливості". Інституційними гарантіями є: суди без

присяжних; призначення суддів на певний строк; призначення суддів, Адміністративним комітетом ЄПС під контролем Європейської комісії; система підготовки суддів; багатонаціональний склад судових колегій [20–22]. Розглянемо ці гарантії більш детально.

Сторона, що програла, сплачує судові витрати. Відповідно до ст. 69 Угоди про ЄПС, розумні та пропорційні судові витрати та інші витрати, понесені виграшною стороною, за загальним правилом, несе сторона, яка програла. Запропонована Таблиця судових зборів охоплює як фіксовані збори, так і додатковий збір, заснований на вартості справи, який застосовується в разі, якщо вартість справи перевищує встановлену межу в 500 000 євро та збільшується разом із вартістю дії. Збір, заснований на вартості, попередньо ґрунтується на оціночній вартості справи, зазначеної позивачем у позовній заяві [7; 20]. Ризик понесення судових витрат є значним стримувальним чинником проти судових позовів, що ґрунтуються на сумнівних претензіях для будь-якого патентоволодільця, який зловживає патентними правами.

Обмеження на об'єднання декількох відповідачів. У ст. 33 Угоди про ЄПС встановлено, що позов може бути пред'явлений декільком відповідачам лише в разі, якщо відповідачі перебувають у комерційних відносинах і якщо позов стосується одного й того самого передбачуваного порушення. Таке обмеження не дозволяє патентному троллю об'єднати декілька сторін із різних географічних місць ЄС до єдиного позову в конкретному суді першої інстанції, якщо лише сторони не пов'язані достатньою мірою комерційними відносинами та порушенням прав. Це дуже хороша гарантія, оскільки патентні тролі зазвичай націлені на декілька відповідачів і намагаються одночасно зменшити свої судові витрати.

Дискреційні судові заборони — це можливість суду застосовувати на основі власного внутрішнього переконання один із декількох легітимних варіантів вирішення правових питань з метою найбільш ефективного здійснення правосуддя [21]. Суд може, відповідно до ст. 62 Угоди про ЄПС “Тимчасові та захисні заходи”, винести судову заборону проти передбачуваного порушника чи проти посередника, послугами якого користується передбачуваний порушник, з метою запобігти будь-якому неминучому порушенню та присудити до повторної виплати штрафу. Суд може також розпорядитися про вилучення продуктів, підозрюваних у порушенні патенту, щоб запобігти їх надходженню до каналів торгівлі.

Однак суд не виносить попередні судові заборони автоматично, а на власний розсуд

зважає інтереси сторін і бере до уваги потенційні збитки для будь-якої зі сторін внаслідок винесення або відмови в судовій забороні. Якщо володілець патенту або патентний троль не займається практичною діяльністю, це відіграватиме роль у такій оцінці не на його користь.

Також у ст. 63 Угоди про ЄПС передбачено, що, у разі прийняття рішення про порушення патенту, суд може винести судову заборону проти порушника, спрямовану на заборону продовження порушення. Використання виразу “може винести” в ст. 62 і 63 є дуже важливим, оскільки винесення судової заборони є допустимим, а не автоматичним. Зазначені положення Угоди про ЄПС є одними з найважливіших у боротьбі з патентними троями, які позбавляють їх основної зброї. Адже загроза судової заборони була однією з головних причин того, що відповідач вважав за краще врегулювати суперечку в позасудовому порядку.

Окрім того, відповідно до ст. 64 Угоди про ЄПС, щоб задовольнити заявника про вжиття коригувальних заходів щодо продуктів, які визнані такими, що порушують права на патент, а також щодо матеріалів і знарядь, які переважно використовувалися під час створення або виробництва цих продуктів, зокрема відкриття продукції з каналів торгівлі, знищення продукції та/або відповідних матеріалів і інструментів, судом розглядаються такі обставини. Суд бере до уваги таке: необхідність пропорційності між серйозністю порушення та засобами правового захисту, які мають бути призначені; готовність порушника виправити становище, за яким продукція і матеріали порушують права на патент, а також інтереси третіх осіб. Цей порядок дає змогу встановити більш справедливий баланс між патентним тролем і сторонами, з якими він позивається.

“Правило пропорційності та справедливості” має неоціненне значення у боротьбі проти патентних тролів [21]. Так, відповідно до ст. 42 Угоди про ЄПС, “суд розглядає судові справи засобами, пропорційними їх важливості та складності та забезпечує, щоб правила, процедури та засоби правового захисту ... використовувалися справедливим і рівноправним чином і не порушували конкуренцію”.

Угода про ЄПС, згідно зі ст. 42, має уповноважити суддів враховувати принципи пропорційності та справедливості щодо можливих зловживань у судовому процесі чи шахрайстві стосовно судової системи з боку патентних тролів. Це правило може значно ускладнити діяльність патентних тролів, проте потрібен час для того, щоб побачити його конкретну інтерпретацію та застосування.

Суди без присяжних засідателів. Рішення ЄПС приймаються суддівською колегією, до якої можуть входити судді, які мають юридичну освіту, і судді, які мають технічну освіту, а не присяжними. Судді, які мають юридичну освіту, повинні мати кваліфікацію, що є необхідною для призначення на суддівську посаду в будь-якій договірній державі – члені ЄС, і мати досвід у вирішенні патентних спорів. До суддів, які мають технічну освіту, висувають такі вимоги: наявність університетського диплома в будь-якій технічній галузі; високий фаховий рівень у цій галузі; достатні знання в галузі цивільного та цивільно-процесуального права для вирішення патентних спорів.

Це робить європейську судову систему більш “професійною”, наприклад, суддя найчастіше вміє застосовувати політику, яка лежить в основі доктрини “неправомірного використання” до конкретних фактів [22]. Виключення присяжних засідателів відповідно до Угоди про ЄПС усуває їх можливу упередженість під час розгляду патентних спорів.

Система підготовки суддів. Для суддів, які входять до складу ЄСП, буде організовано централізоване та безперервне навчання з акцентом на лінгвістичні навички та технічні аспекти патентного права. Так, відповідно до ст. 19 Угоди про ЄПС, з метою підвищення компетенції суддів у сфері патентних спорів і забезпечення широкого географічного поширення спеціальних знань засновано Центр підготовки суддів. Для обговорення змін у патентному праві та забезпечення послідовності в застосуванні прецедентного права буде організовано регулярні зустрічі між усіма суддями ЄПС. Така єдина підготовка суддів ЄСП має пом’якшити відмінності в судовій практиці розгляду патентних спорів, які можуть надавати перевагу патентному трюлю в конкретному суді чи місці проведення судового розгляду [13].

Багатонаціональний склад судових колегій. Усі колегії ЄСП, відповідно до ст. 8 Угоди про ЄСП, мають багатонаціональний склад, а саме: колегія місцевого відділу, яка протягом трьох років поспіль розглядає не менше 50 патентних справ на рік, складається з двох суддів, які є громадянами держави, у якій знаходиться місцевий відділ, і одного судді, який не є громадянином цієї держави, але входить до суддівського корпусу; колегія місцевого відділу, яка розглядає менше 50 справ на рік, складається з одного судді, який є громадянином держави, у якій знаходиться місцевий відділ, та двох суддів із суддівського корпусу; колегія регіонального відділу буде складатися з двох суддів держав, що входять у регіон, і одного судді з суддівського корпусу.

Такий склад колегій ЄПС дасть змогу гармонізувати застосовне матеріальне патентне право щодо обсягу та обмежень прав, які надаються патентом, а також засобів правового захисту в разі порушення патентних прав, забезпечить для судового провадження більш прості, швидкі та ефективні судові процедури, зокрема стосовно визнання недійсними патентів на програмне забезпечення, і патентів на винаходи, реалізовані на комп’ютері, володільцями яких дуже часто є патентні тролі [22].

У 2024 р. ЄПС почав приймати позови та ухвалювати рішення по суті. До кінця листопада 2024 р. було подано понад 585 позовів щодо понад 200 патентів. З-поміж них 219 позовів про порушення прав (близько 60 % з них стосувалися зустрічних позовів про визнання патентів недійсними), 50 позовів про визнання патентів недійсними (з двома зустрічними позовами про порушення прав) та три запити на заяви про непорушення прав. Окрім того, було подано 57 заяв про тимчасові заходи, збереження доказів або їх перевірку. Перше рішення по суті було винесено ЄПС 3 липня 2024 р., а станом на 9 грудня було винесено понад 20 рішень, які переважно стосуються позовів про порушення патентних прав, і численні рішення щодо застосування тимчасових заходів.

На сьогодні кількість позовів щодо порушення патентних прав, які подаються до ЄПС, не досить значна. Однак, щодо Німеччини, де щороку розглядалося декілька сотень таких позовів, після створення ЄПС їх кількість зменшилася. Зазначене свідчить про те, що багато справ, які раніше могли розглядатися в Німеччині, нині передаються до ЄПС, причому 85 % позовів про порушення подається до місцевого відділення ЄПС у Німеччині.

Позови, подані до ЄПС, охоплюють широкий спектр технологій, де за кількістю лідирує напрям інформаційних і комунікаційних технологій, за ним слідує медичні технології та споживчі товари. Хоча у фармацевтичному та біотехнологічному секторах справ менше, проте ті, що розглядаються, є частиною значних міжнародних спорів (наприклад, спір, що пов’язаний з інгібіторами PCSK-9) та позови щодо біоаналогів.

У другій половині 2024 р. Апеляційний суд ЄПС ухвалив декілька рішень, які стосуються суттєвих питань матеріального права. Було роз’яснено основні правові принципи, зокрема тлумачення формули винаходу та вимоги до надання тимчасових заходів. Апеляційний суд ЄПС пояснив, що, як і у випадку з національним законодавством, формула патенту є основою для визначення обсягу прав патенту, а опис до винаходу використовується лише для встановлення

сфери дії позову. Ці принципи застосовують як до оцінки порушення патентних прав, так і до оцінки дійсності патенту. Такий підхід аналогічний підходу, який використовує ЄПВ. Однак для встановлення винахідницького рівня ЄПС застосовує методику, яка відрізняється від тієї, що використовує ЄПВ [23].

ВИСНОВКИ

Численні інституційні та процесуальні засоби, передбачені Угодою про ЄПС, мають забезпечити баланс між захистом прав інтелектуальної власності та інтересами третіх сторін, не дозволяючи неправомірно змістити його на користь тієї чи іншої сторони, ефективно протидіяти зловживанню патентними правами (зокрема, діяльності патентних тролів), перешкоджати тому, щоб володільці патентів брали участь у неправомірних і безпідставних патентних позовах.

З огляду на рішення, прийняті ЄПС під час розгляду патентно-правових спорів за свій перший рік роботи, вважаємо, що ЄПС уже зарекомендував себе, як інституція, що приймає обґрунтовані або переважно обґрунтовані рішення. Апеляційний суд ЄПС роз'яснив свою позицію щодо багатьох суттєвих питань матеріального права, які будуть прийняті під час розгляду спорів. У тих сферах, де існує прецедентне право Розширеної апеляційної палати ЄПВ, як правило, будуть використовуватися підходи ЄПВ. Причому щодо деяких аспектів матеріального права ЄПС було сформульовано своє тлумачення.

Процедура підготовки до слухання, прийнята в ЄПС, показала свою можливість довести спор до слухання по суті, як щодо порушення патентних прав, так і дійсності патенту протягом року з моменту надходження справи, після чого суд зміг винести рішення без невиправданої затримки. Однак, враховуючи, що національні суди в тих державах – членах ЄС, які вже ратифікували Угоду про ЄПС, розглядали в декілька разів більше патентних спорів, аніж зараз у ЄПС, важливо є питання: чи зможе він зберегти свою якість та швидкість прийняття рішень, якщо його навантаження збільшиться?

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Agreement on a Unified Patent Court [Electronic resource] // Official Journal of the European Union. — 2013. — С 175/1. — Р. 1–40. — Access mode: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=oj:JOC_2013_175_R_0001_01.
2. Regulation (EU) № 1215/2012 of the European Parliament and of the Council of 12 December 2012 on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters (recast) [Electronic resource] // European Union. — Document 32012R1215. — 26.02.2015. — Access

- mode: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A32012R1215>.
3. Patent litigation in Europe. An overview of national law and practice in the EPC contracting states 5th edition 2019 [Electronic resource] // European Patent Office. — Munich, 2019. — 160 p. — Access mode: [https://documents.epo.org/projects/babylon/eponot.nsf/0/05B84848CBCF7338C1257833003C2531/\\$FILE/patent_litigation_in_europe_2019_en.pdf](https://documents.epo.org/projects/babylon/eponot.nsf/0/05B84848CBCF7338C1257833003C2531/$FILE/patent_litigation_in_europe_2019_en.pdf).
4. Set up of local and regional divisions of the Court of First Instance of the Unified Patent Court. — Luxembourg, 8 July 2022. — 4 p. — Access mode: https://www.unified-patent-court.org/sites/default/files/upc_documents/ac_13_08072022_e_set_up_of_local_and_regi.pdf.
5. Registry Presentation [Electronic resource]. — Access mode: <https://www.unified-patent-court.org/en/registry/presentation>.
6. Rules of Procedure of the Unified Patent Court [Electronic resource]. — September, 2022. — 140 p. — Access mode: https://www.unified-patent-court.org/sites/default/files/upc_documents/rop_en_25_july_2022_final_consolidated_published_on_website.pdf.
7. Table of Court Fees [Electronic resource]. — Luxembourg, 8 July 2022. — 8 p. — Access mode: https://www.unified-patent-court.org/sites/default/files/upc_documents/ac_05_08072022_table_of_court_fees_en_final_for_publication_clean.pdf.
8. Protocol on Privileges and Immunities of the Unified Patent Court [Electronic resource]. — 9 p. — Access mode: https://www.unified-patent-court.org/sites/default/files/upc_documents/protocol-on-privileges-and-immunities.pdf.
9. Unified Patent Court judicial appointments and Presidium elections [Electronic resource]. — Access mode: <https://www.unified-patent-court.org/en/news/unified-patent-court-judicial-appointments-and-presidium-elections>.
10. Rules of procedure of the budget committee of the unified patent court [Electronic resource]. — Access mode: https://www.unified-patent-court.org/sites/default/files/upc_documents/bc_02_23022022_rev_e.pdf.
11. Rules of Procedure of the Advisory Committee of the Unified Patent Court [Electronic resource]. — Access mode: https://www.unified-patent-court.org/sites/default/files/upc_documents/advc_02_24022022_e.pdf.
12. Rules of Operation of the Mediation and Arbitration Centre [Electronic resource]. — Access mode: https://www.unified-patent-court.org/sites/default/files/upc_documents/ac_06_08072022_rules_of_operation_mediation_arbitration_centre_en_final_for_publication.pdf.
13. Training Centre [Electronic resource]. — Access mode: <https://www.unified-patent-court.org/en/court/training-centre>.
14. Parties to proceedings and representation [Electronic resource]. — Access mode: <https://www.unified-patent-court.org/en/faq/parties-proceedings-and-representation-mandate>.
15. Rules on the European Patent Litigation Certificate and other appropriate qualifications: Decision of the Administrative Committee of 22 February 2022 [Electronic resource]. — 10 p. — Access mode: https://www.unified-patent-court.org/sites/default/files/upc_documents/ac_06_22022022_rev_e_0.pdf.
16. Convention on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial

- matters [Electronic resource] // Official Journal of the European Union. — 2007. — L 339, 21.12. — P. 3–41. — Access mode: <https://eur-lex.europa.eu/eli/convention/2007/712/oj>.
17. Corrigendum to Directive 2004/48/EC of the European Parliament and of the Council of 29 April 2004 on the enforcement of intellectual property rights [Electronic resource] // Official Journal of the European Union. — 2004. — L 195/16. — Access mode: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32004L0048R%2801%29>.
 18. Rantasaari K. Patent litigation in Europe: intermediate fee shifting and the UPC [Electronic resource] / K. Rantasaari // Journal of Intellectual Property Law & Practice. — 2023. — Vol. 18. — Issue 9. — P. 642–654. — Access mode: <https://academic.oup.com/jiplp/article/18/9/642/7222203>.
 19. Strowel A. Cutting Back Patent Over-Enforcement — How to Address Abusive Practices Within the EU Enforcement Framework, 11 (2020) [Electronic resource] / A. Strowel, A. Léonard // JIPITEC. — 2020. — No. 3. — para 1. — Access mode: <https://www.jipitec.eu/jipitec/article/view/269/264>.
 20. Bisthoven N. J. Patent trolls and abusive patent litigation in Europe: What the Unitary Patent Package can learn from the American experience? [Electronic resource] / N. J. de Bisthoven // TTLF Working Papers. — 2013. — No. 19. — P. 1–86. — Access mode: http://law.stanford.edu/wp-content/uploads/2015/07/janssens_wp19.pdf.
 21. Sautier B. Patent trolls: face à l'invasion des lutins, comment réagir? [Electronic resource] / B. Sautier. — 89 p. — Access mode: http://www.legalbiznext.com/droit/IMG/pdf/memoire_patent_trolls.pdf.
 22. Rantasaari K. Abuse of Patent Enforcement in Europe. How Can Start-ups and Growth Companies Fight Back? [Electronic resource] / Krista Rantasaari. — Access mode: <https://www.jipitec.eu/jipitec/article/view/291/284>.
 23. Hibbert J. The UPC in 2024: Statistics, Trends and Substantive Law [Electronic resource] / J. Hibbert, C. de Mauny. — December 17, 2024. — Access mode: <https://ipwatchdog.com/2024/12/17/upc-2024-statistics-trends-substantive-law/id=183996/>.
- ## REFERENCES
1. (2013). Agreement on a Unified Patent Court. *Official Journal of the European Union*. C 175/1, 1–40. Retrieved from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=oj:JOC_2013_175_R_0001_01.
 2. (2015). Regulation (EU) №1215/2012 of the European Parliament and of the Council of 12 December 2012 on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters (recast). *European Union. Document 32012R1215*. Retrieved from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A32012R1215>.
 3. (2019). Patent litigation in Europe. An overview of national law and practice in the EPC contracting states, 5th edition. European Patent Office. Munich, 160 p. Retrieved from: [https://documents.epo.org/projects/babylon/eponot.nsf/0/05B84848C8BCF7338C1257833003C2531/\\$FILE/patent_litigation_in_europe_2019_en.pdf](https://documents.epo.org/projects/babylon/eponot.nsf/0/05B84848C8BCF7338C1257833003C2531/$FILE/patent_litigation_in_europe_2019_en.pdf).
 4. (2022). Set up of local and regional divisions of the Court of First Instance of the Unified Patent Court. Luxembourg, 4 p. Retrieved from: https://www.unified-patent-court.org/sites/default/files/upc_documents/ac_13_08072022_e_set_up_of_local_and_regi.pdf.
 5. Registry Presentation. Retrieved from: <https://www.unified-patent-court.org/en/registry/presentation>.
 6. (2022). Rules of Procedure of the Unified Patent Court. 140 p. Retrieved from: https://www.unified-patent-court.org/sites/default/files/upc_documents/rop_en_25_july_2022_final_consolidated_published_on_website.pdf.
 7. (2022). Table of Court Fees. Luxembourg, 8 p. Retrieved from: https://www.unified-patent-court.org/sites/default/files/upc_documents/ac_05_08072022_table_of_court_fees_en_final_for_publication_clean.pdf.
 8. Protocol on Privileges and Immunities of the Unified Patent Court. 9 p. Retrieved from: https://www.unified-patent-court.org/sites/default/files/upc_documents/protocol-on-privileges-and-immunities.pdf.
 9. Unified Patent Court judicial appointments and Presidium elections. Retrieved from: <https://www.unified-patent-court.org/en/news/unified-patent-court-judicial-appointments-and-presidium-elections>.
 10. Rules of procedure of the budget committee of the unified patent court. Retrieved from: https://www.unified-patent-court.org/sites/default/files/upc_documents/bc_02_23022022_rev_e.pdf.
 11. Rules of Procedure of the Advisory Committee of the Unified Patent Court. Retrieved from: https://www.unified-patent-court.org/sites/default/files/upc_documents/advc_02_24022022_e.pdf.
 12. Rules of Operation of the Mediation and Arbitration Centre. Retrieved from: https://www.unified-patent-court.org/sites/default/files/upc_documents/ac_06_08072022_rules_of_operation_mediation_arbitration_centre_en_final_for_publication.pdf.
 13. Training Centre. Retrieved from: <https://www.unified-patent-court.org/en/court/training-centre>.
 14. Parties to proceedings and representation. Retrieved from: <https://www.unified-patent-court.org/en/faq/parties-proceedings-and-representation-mandate>.
 15. (2022). Rules on the European Patent Litigation Certificate and other appropriate qualifications: Decision of the Administrative Committee of 22 February 2022, 10 p. Retrieved from: https://www.unified-patent-court.org/sites/default/files/upc_documents/ac_06_22022022_rev_e_0.pdf.
 16. (2007). Convention on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters. *Official Journal of the European Union*, L 339, 3–41. Retrieved from: <https://eur-lex.europa.eu/eli/convention/2007/712/oj>.
 17. (2004). Corrigendum to Directive 2004/48/EC of the European Parliament and of the Council of 29 April 2004 on the enforcement of intellectual property rights. *Official Journal of the European Union*. L, 195/16. Retrieved from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32004L0048R%2801%29>.
 18. Rantasaari, K. (2023). Patent litigation in Europe: intermediate fee shifting and the UPC. *Journal of Intellectual Property Law & Practice*. 18 (9), 642–654. Retrieved from: <https://academic.oup.com/jiplp/article/18/9/642/7222203>.
 19. Strowel, A., & Léonard, A. (2020). Cutting Back Patent Over-Enforcement — How to Address Abusive Practices Within the EU Enforcement Framework. *JIPITEC*, 3 (1). Retrieved from: <https://www.jipitec.eu/jipitec/article/view/269/264>.
 20. Bisthoven, N. J. (2013). Patent trolls and abusive patent litigation in Europe: What the Unitary Patent

- Package can learn from the American experience? *TTLF Working Papers*. 19, 1–86. Retrieved from: http://law.stanford.edu/wp-content/uploads/2015/07/janssens_wp19.pdf.
21. Sautier, B. Patent trolls: face à l'invasion des lutins, comment réagir? 89 p. Retrieved from: http://www.legalbiznext.com/droit/IMG/pdf/memoire_patent_trolls.pdf.
22. Rantasaari, K. Abuse of Patent Enforcement in Europe. How Can Start-ups and Growth Companies Fight Back? Retrieved from: <https://www.jipitec.eu/jipitec/article/view/291/284>.
23. Hibbert, J., & Mauny, C. (2024). The UPC in 2024: Statistics, Trends and Substantive Law. Retrieved from: <https://ipwatchdog.com/2024/12/17/upc-2024-statistics-trends-substantive-law/id=183996/>.

H. O. ANDROSHCHUK, PhD in Economics, Associate Professor

L. I. RABOTIAHOVA, Leading Researcher

EU PATENT SYSTEM: UNITARY PATENT AND PATENT COURT (Part II)

Abstract. *The article examines the organizational, and economic and legal aspects of the creation of a specialized Unified Patent Court (hereinafter referred to as the UPC), endowed with exclusive jurisdiction to hear all cases of infringement and invalidation of classical European patents and unitary patents (unitary patents) in the Unified Patent System of the EU, the functioning of which is regulated by the Unified Patent Court Agreement. The structural structure, competences, procedural and financial provisions that determine the activities of the UPC, institutional and procedural means of combating the abuse of patent rights, in particular, patent trolls, are analyzed. The activities of the UPC during 2024 are characterized. The claims filed with the UPC cover a wide range of technologies, with the information and communication technologies sector leading in terms of their number, followed by medical technologies and consumer goods. Although there are fewer cases in the pharmaceutical and biotechnology sectors, those that are considered are part of significant international disputes. Considering the decisions taken by the UPC in the consideration of patent disputes in its first year of operation, it is believed that the UPC has already established itself as an institution that makes reasoned or mainly reasoned decisions. The UPC Court of Appeal has clarified its position on many of the significant issues of substantive law that will be taken in the consideration of disputes.*

Keywords: *unified patent court, patent disputes, patent invalidity, classic European patent, patent rights abuse, patent trolls.*

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ

Андрощук Геннадій Олександрович — канд. екон. наук, доц., голов. н. с., Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності Національної академії правових наук України, вул. Казимира Малевича, 11, корп. 4, м. Київ, Україна, 03680; +38 (044) 200-08-76; genandro1@gmail.com; ORCID: 0000-0003-0781-9740

Работягова Людмила Іванівна — пров. н. с., Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності Національної академії правових наук України, вул. Казимира Малевича, 11, корп. 4, м. Київ, Україна, 03680; +38 (044) 200-08-76; rli@ukr.net; ORCID 0000-0002-5450-1607

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

Androshchuk H. O. — PhD in Economics, Associate Professor, Chief Researcher, Scientific Research Institute of Intellectual Property of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, 11, K. Malevych Str., building 4, Kyiv, Ukraine, 03680; genandro1@gmail.com; +38 044 200-08-76; ORCID: 0000-0003-0781-9740

Rabotiahova L. I. — Leading Researcher, Scientific Research Institute of Intellectual Property of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, 11, K. Malevych Str., building 4, Kyiv, Ukraine, 03680; +38 (044) 200-08-76, rli@ukr.net; ORCID 0000-0002-5450-1607

